

Trosa kommun
trosa@trosa.se

Beslut för förskoleklass och grundskola efter tillsyn i Fornbyskolan i Trosa kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Trosa kommun att vid vite av 600 000 kronor senast den 15 januari 2018 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Om Trosa kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristerna avhjälpas på annat sätt.

Undervisning och lärande

Skolinspektionen konstaterar att Trosa kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Undervisningen utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan. (Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 5 Kursplaner)
- Undervisningen innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna. (3 kap. 3 § skollagen; 5 kap. 2 § skolförordningen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)
- I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att undervisningen utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan.
- Rektorn ska se till att eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som krävs för att skapa förutsättningar för att de ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.
- Rektorn ska se till att undervisningen anpassas efter elevernas olika behov och förutsättningar.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att Trosa kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan ger eleven skyndsamt stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, om eleven riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 5 a § skollagen)
- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att det finns tydliga, fungerande och hos personalen förankrade rutiner i enlighet med skollagen för arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd.
- Rektorn ska se till att lärare och övrig skolpersonal har kompetens för att kunna uppmärksamma att en elev kan vara i behov av extra anpassningar, identifiera elevens behov samt skyndsamt påbörja arbetet med anpassningar. De extra anpassningarna ska dokumenteras.
- Rektorn ska se till att alla lärare anmäler till rektorn om de har elever som, trots att extra anpassningar har getts, riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.
- Rektorn ska se till att elevers behov av särskilt stöd skyndsamt utreds om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.
- Rektorn ska se till att ett åtgärdsprogram utarbetas om utredningen visar att en elev är i behov av särskilt stöd samt se till att eleven ges sådant stöd på det sätt och i den omfattning som den enskilde eleven behöver.

Bedömning och betygssättning

Skolinspektionen konstaterar att Trosa kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Lärarna bedömer elevernas kunskaper allsidigt utifrån kunskapskraven samt beslutar och informerar om betyg i enlighet med författningarnas krav. (3 kap. 15 §, 10 kap. 15-20 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.7 Bedömning och betyg; Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:19) om kunskapskrav för grundskolans ämnen)

- Betyg beslutas om och skälen för betyg anges i enlighet med författningarnas krav. (3 kap. 14 och 16-17 §§ skollagen)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att lärarna bedömer elevernas kunskaper utifrån de kunskapskrav som finns för respektive årskurs.
- Rektorn ska säkerställa att lärarna har förutsättningar och den kompetens som krävs för att de ska kunna bedöma elevernas kunskaper och sätta betyg i enlighet med regelverken.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att Trosa kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)

Åtgärder

- Huvudmannen ska se till att eleverna har en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.
- Huvudmannen ska se till att det finns tydliga rutiner för skyldigheten att anmäla uppgifter om kränkande behandling, att personal har kännedom om dessa och att rutinerna följs.
- Huvudmannen ska se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever, i detta ingår att anmäla, utreda och åtgärda kränkande behandling.
- Huvudmannen ska se till att det upprättas en plan mot kränkande behandling. Planen ska innehålla de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever samt en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolinspektionen konstaterar att Trosa kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Lärarna vid skolenheten har legitimation och är behöriga för den undervisning de bedriver, om de inte omfattas av något av undantagen från dessa krav. (2 kap. 13 och 17-18 §§ skollagen; 33 § införandelagen)
- Lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen. (Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)
- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att eleverna, så långt det är möjligt, får undervisning av lärare som har legitimation och behörighet för den undervisning de bedriver.
- Rektorn ska se till att all personal samverkar i arbetet med att nå utbildningsmålen.
- Rektorn ska se till att elevhälsans samtliga kompetenser används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Styrning och utveckling av verksamheten

Skolinspektionen konstaterar att Trosa kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras. (1 kap. 4 §, 4 kap. 4-6 §§ och 5 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Rektorn ska säkerställa att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen och andra författningar. I det ingår att följa upp förutsättningarna för och genomförandet av utbildningen.
- Rektorn ska se till att skolenhetens resultat i förhållande till de nationella målen följs upp och dokumenteras. I det ingår bland annat att följa upp skolans kunskapsresultat i alla årskurser och ämnen i förhållande till kunskapskraven.
- Rektorn ska utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen besluta om nödvändiga utvecklingsåtgärder och dokumentera dessa.
- Rektorn ska planera för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomföra dessa. Planeringen och åtgärderna ska dokumenteras och åtgärderna ska följas upp.
- Rektorn ska se till att kvalitetsarbetet på skolan genomförs under medverkan av lärare och övrig personal och elever.

Bedömning

Skolinspektionens tillsyn av Fornbyskolan visar att det finns omfattande och allvarliga brister i centrala delar av verksamheten. Bristande styrning och ledning har lett till att det saknas ett systematiskt kvalitetsarbete för att utveckla undervisningen. Skolans resultat, framförallt kunskapsresultaten, följs inte upp och analyseras på ett ändamålsenligt sätt. Därmed saknas underlag för att kunna identifiera utvecklingsområden och analysera vilka insatser som krävs för att öka måluppfyllelsen. Mot bakgrund av att skolan har låga kunskapsresultat är ett sådant arbete särskilt angeläget. Utredningen visar också stora brister i hur undervisningen bedrivs. Undervisningen utgår inte alltid från kursplanen och eleverna får inte en strukturerad undervisning som i tillräcklig grad utgår från deras behov och förutsättningar. Att nära hälften av skolans lärare saknar legitimation, och att många lärare undervisar i ämnen de saknar behörighet för samt att lärarna i ringa omfattning samverkar kring undervisningen är faktorer som påverkar undervisningen negativt. Brister i kunskap och organisation leder också till att eleverna inte får det stöd de har rätt till. Utredningen visar allvarliga brister i skolans arbete med att ge och utvärdera extra anpassningar till elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det finns också allvarliga brister i skolans arbete med att utreda elevers behov av särskilt stöd och att ge sådant stöd. Utredningen visar även på omfattande brister i centrala processer som bedömning av elevernas kunskaper samt elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Bristerna i hur undervisningen bedrivs och i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd bidrar till att studiemiljön inte på ett tillfredsställande sätt präglas av studiero. Slutligen visar utredningen även att studiemiljön inte präglas av trygghet för samtliga elever, samt att skolans arbete med att se till att samtliga signaler om kränkande behandling anmäls till rektorn brister.

Föreläggande vid vite

Undervisning och lärande

Det finns brister i hur undervisningen bedrivs

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i delar av undervisningen vid Fornbyskolan. Undervisningen planeras och genomförs inte alltid utifrån läroplanen och utifrån respektive ämnes kursplan. Inte heller planeras och genomförs undervisningen utifrån elevernas förutsättningar och behov. Nära hälften av lärarna vid skolan saknar legitimation och huvuddelen undervisar i ämnen som de saknar behörighet för. Dessa lärare har inte getts de förutsättningar som krävs för att kunna undervisa i enlighet med författningarnas krav. Brister i överlämningar vid lärarbyten och otillräcklig handledning leder till att det finns lärare som saknar den information och kunskap som behövs för att de professionellt ska kunna bedriva undervisning. Detta leder sammantaget till att elever inte får det lärarstöd som de behöver, och att undervisningen inte anpassas efter elevernas förutsättningar och behov.

Bristerna påverkar elevernas möjligheter att nå kunskapskraven, men också deras möjligheter att nå längre i sin kunskapsutveckling. Detta framgår också av skolans kunskapsresultat. Såväl resultat på nationella prov som betyg visar att många elever

inte når de kunskapskrav som minst ska uppnås och att få elever – och i huvuddelen av ämnen inga elever – når de högre kunskapskraven.

Av 1 kap. 11 § skollagen framgår bl.a. att en läroplan som anger värdegrund, uppdrag samt mål och riktlinjer för utbildningen ska gälla för varje skolform. Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet framgår att det för de olika ämnena dels finns syfte som undervisningen ska inriktas mot dels centralt innehåll och kunskapskrav. Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2011:149, s. 13) med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen framgår att läraren vid planeringen behöver utgå från kursplanernas syfte och de förmågor som anges där, det centrala innehållet samt kunskapskraven i ämnena.

Av skollagen framgår vidare att i utbildningen ska hänsyn tas till elevers olika behov. Alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Vidare framgår att elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå lägre i sin kunskapsutveckling.

Enligt skolförordningen ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för eleverna att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, framgår bland annat att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Vidare framgår, avsnitt 2.2 Kunskaper, att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Av intervjuer med lärare framgår att det finns undervisning som inte planeras och genomförs utifrån målen i läroplanen och respektive kursplan. Det finns icke-legitimerade lärare som saknar kunskap om de olika delarna i kursplanerna, eftersom de inte har fått någon handledning om hur undervisningen ska planeras. Enligt lärarna ges inte heller alltid tillräcklig information vid lärarbyten om vad klassen arbetat med tidigare, exempelvis vilket centralt innehåll som behandlats. Några lärare, som i vissa fall har tagit över undervisning till höstterminen 2016, uppger att de i stället frågade eleverna vad de hade arbetat med eller planerar undervisningen utifrån de läromedel som finns.

Andra lärare uppger att de utgår från kursplanen vid planeringen, och att det i exempelvis naturorienterande ämnen finns en grovplanering för årskurserna för att säkerställa att det centrala innehållet behandlas. Några lärare säger dock att de inte har informerats om eller fått ta del av sådana planeringar. Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att skolan för något år sedan påbörjat ett arbete med så kallade lärandematriser för att se till att undervisningen utgår från läroplanen. Några lärare uppger dock att arbetet med att ta fram matriserna tar för lång tid. Rektorn är

medveten om att lärarna har kommit olika långt i arbetet med matriserna och att det därför inte finns sådana i alla ämnen.

Vidare framgår av intervjuer med lärare och elever att eleverna inte alltid ges ett aktivt lärarstöd och att undervisningen inte anpassas efter elevernas förutsättningar och behov. Elever säger att det finns lärare som inte förklarar så att de förstår när de ber om hjälp. Det varierar också beroende på lärare och ämnen om eleverna får mer utmanande uppgifter när de klarar arbetsuppgifter lätt och snabbt. Ibland måste de vänta tills alla elever är klara. Eleverna ges inte heller alltid mer utmanande uppgifter när de tycker att dessa är lätta. Några elever uppger att de i stället får läsa in sin bänkbok, oavsett vilket ämne de har, eller arbeta med läxor när de är klara med arbetsuppgifterna.

Av intervjuer med lärare framgår att det finns lärare som inte vet hur man ska arbeta för att ge eleverna stöd, exempelvis i form av extra anpassningar, eller hur de ska hjälpa elever med olika typer av diagnoser. Flera lärare uppger också att de inte hinner med att ge de elever som lätt når kunskapskraven den ledning och stimulans de behöver för att nå längre. Lärarna har i stället fått prioritera arbetet med att få eleverna att nå kunskapskraven för godkänt betyg.

Vidare framgår av lärarintervjuerna att det vid lärarbyten inte alltid överförs information om de enskilda elevernas kunskapsutveckling som individuella utvecklingsplaner, kartläggningar eller annan dokumentation av vad eleverna lärt sig. I något fall saknades dokumentation i form av individuella utvecklingsplaner eller andra bedömningar från föregående termin helt när läraren tog över klassen. Rektorn uppger att hon i något fall har gett ett tydligt uppdrag till överlämnande lärare att informera den nya läraren. Enligt rektorn har också biträdande rektorn och specialpedagogen haft som uppdrag att stötta några lärare i arbetet med att planera och genomföra undervisningen. Rektorn har dock inte försäkrat sig om att de obehöriga lärarna får det stöd de behöver i det arbetet.

Skolinspektionens enkät till den pedagogiska personalen under hösten 2016 visar låga värden för om lärarna har möjlighet att hitta utmaningar för eleverna och utrymme för att ge dem stimulerande uppgifter. Värdena är särskilt låga för om den pedagogiska personalen har förutsättningar att hjälpa elever som är i behov av det.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Eftersom verksamheten vid Fornbyskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Trosa kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolans uppgift är att skapa förutsättningar för att alla elever ska utvecklas så långt som möjligt enligt de nationella målen. Det förutsätter en välplanerad och strukturerad undervisning som utgår från författningarnas krav, däribland kursplanerna med tillhörande kunskapskrav, vilket inte alltid sker på Fornbyskolan. Alla lärare har inte heller förutsättningar att kunna ge eleverna den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande. Att undervisningen inte innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna samt att den inte heller anpassas efter alla elevers förutsättningar och behov är brister som får negativa konsekvenser för elevernas möjlighet att nå kunskapskraven. Bristerna är allvarliga, omfattande och har pågått under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av en sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Det finns brister i arbetet med extra anpassningar

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i arbetet med extra anpassningar vid Fornbyskolan. Skolan saknar tydliga och förankrade rutiner för arbetsprocessen för extra anpassningar. Personalen saknar också tillräcklig kunskap om arbetet med att ge eleverna det stöd de behöver. Det finns exempelvis lärare som inte känner till vad extra anpassningar är, hur elever i behov av extra anpassningar ska identifieras, eller hur man ska arbeta med extra anpassningar. Detta medför att sådana stödinsatser inte ges till alla elever som har behov av det, vilket påverkar elevernas möjligheter att utvecklas och nå kunskapskraven. Vidare kan konstateras att de extra anpassningar som ändå ges inte alltid dokumenteras.

Av skollagen framgår att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Av 10 kap. 13 § skollagen framgår att i årskurs 1–5 ska läraren i elevens skriftliga individuella utvecklingsplan sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven. Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2014:40 s. 16) med kommentarer om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, framgår att om en elev får stöd i form av extra anpassningar ska detta dokumenteras i elevernas individuella utvecklingsplan, i de årskurser där sådana finns.

Av skolans rutin *När en elev inte uppnår eller riskerar att inte uppnå förväntade kunskapskrav* framgår följande avseende extra anpassningar. "Klassläraren lyfter eleven i arbetslaget/med en del av arbetslaget för att få höra andras syn på eleven och kanske få råd om vilka extra anpassningar som kan prövas". Av intervjuer med lärare framkommer vidare att många lärare tycker att de lämnas ensamma i arbetet med extra anpassningar och att de behöver mer stöd från elevhälsan. Detta tillsammans med att det finns många nya icke-legitimerade lärare, och att det saknas strukturerade

diskussioner om arbetet med extra anpassningar, gör att rutinen inte fungerar som tänkt. Det leder enligt lärarna till att det finns elever som inte ges de extra anpassningar som de behöver.

Av såväl intervjuer med rektorn, elevhälsan och lärare framgår att arbetet med extra anpassningar inte fungerar. Enligt rektorn beror detta bland annat på att arbetslagen behöver mer stöd i hur de kan arbeta med extra anpassningar. Av intervjuer med lärare och elevhälsan framkommer att det saknas struktur för hur elevhälsans kompetens ska användas samt att det på skolan saknas kunskap och samsyn om vad extra anpassningar är och hur de kan ges. Lärarna har inte heller, trots att många av dem saknar legitimation och behörighet för den undervisning de bedriver, diskuterat eller fått handledning i hur elever i behov av stöd kan identifieras. Det finns lärare som inte vet vad extra anpassningar är. Flera lärare, varav en del av dem har arbetat på skolan mer än en termin, vet inte heller hur de ska hjälpa elever som har olika diagnoser eller bedöms riskera att inte nå de kunskapskrav som minst ska nås.

Det framgår vidare av intervjuer med lärare att alla extra anpassningar inte dokumenteras. Det finns lärare som inte känner till vilka elever som har extra anpassningar och hur de är utformade. Rektorn uppger att extra anpassningar dokumenteras i skolans digitala lärplattform samt i ett eventuellt åtgärdsprogram.

Det finns brister i arbetet med särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i arbetet med särskilt stöd. Skolan saknar tydliga och förankrade rutiner för arbetsprocessen för särskilt stöd. Det finns lärare som inte anmäler elever som eventuellt är i behov av särskilt stöd till rektorn. Otydligheten när det gäller rutiner och ansvarsfördelning leder vidare till att de eventuella behov som anmäls, inte alltid skyndsamt utreds samt att elevhälsan inte har en tydlig roll i arbetet. För flera lärare är det oklart vilka elever som har aktuella åtgärdsprogram och därmed behöver särskilt stöd. Alla elever som har bedömts vara i behov av särskilt stöd har inte åtgärdsprogram. Också det faktum att lärare och rektorn lämnar olika, och i vissa delar motstridiga, uppgifter visar på en otydlighet och att arbetsprocessen avseende särskilt stöd inte fungerar. Bristerna medför sammantaget att inte alla elever som är i behov av särskilt stöd får det, vilket påverkar elevernas möjlighet att nå kunskapskraven.

Utredningen visar att det finns en okunskap om vilken skyldighet skolan har enligt skollagen och andra styrdokument. Skolinspektionen finner det anmärkningsvärt att skolan inte har tydliga och förankrade rutiner för arbetet med stödåtgärder mot bakgrund av att nära hälften av skolans lärare saknar legitimation samt att många elever inte når, eller befaras inte nå, de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Av skollagen framgår att om det kan befaras att eleven, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin

skolsituation. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, avsnitt 2.8, framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver. Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2014:40, s. 24) med kommentarer om arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram framgår att rektorn ansvarar för att det finns tydliga och fungerande rutiner på skolenheten för vad som gäller när till exempel lärare och övrig skolpersonal uppmärksammar att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Rektorn har ett ansvar för att se till att personalen känner till och följer de här rutinerna. Vidare framgår (s. 36) att det är rektorn som ansvarar för att det finns fungerande rutiner på skolenheten för att utarbeta och dokumentera åtgärdsprogram.

Av lärarintervjuerna framgår att vissa lärare avstår från att anmäla behov av utredning av eventuellt behov av särskilt stöd, bl.a. på grund av osäkerhet kring när en sådan anmälan ska göras och vad som krävs för att en elev ska ha rätt till särskilt stöd. Vissa lärare hänvisar också till att de har undervisning den tid när mötet för diskussion av anmälan är schemalagt. Det finns lärare som säger att många elever riskerar att inte nå kunskapskraven men att de inte vet vilka åtgärder de förväntas vidta. Av skolans rutin *När en elev inte uppnår eller riskerar att inte uppnå förväntade kunskapskrav* framgår att en fördjupad pedagogisk kartläggning ska göras om extra anpassningar inte fungerar. Det framgår dock inte hur eller när en anmälan av behov av utredning av eventuella behov av särskilt stöd ska göras.

Vidare framkommer i lärarintervjuer att när en anmälan har gjorts, åläggs lärarna att göra en pedagogisk kartläggning som lämnas till elevhälsan. Det finns exempel där det tagit upp till en termin innan läraren fått någon återkoppling, och lärarna måste ofta påminna elevhälsan om detta. I intervjun med elevhälsan framgår att arbetsgången efter anmälan inte fungerar eftersom det inte är tydligt vem som har ansvar för vad, och att anmälda behov av utredning inte följs upp. Alla elevhälsans kompetenser är inte involverade i arbetet med särskilt stöd, utan det är främst specialpedagogen och läraren som gör en bedömning av elevens behov. Rektorn uppger att hon och specialpedagogen går igenom de sammanställda pedagogiska kartläggningarna och beslutar om åtgärder. Specialpedagogen har delegation att utreda behovet av särskilt stöd och besluta om åtgärdsprogram, men rektorn uppger att hon trots detta fattar alla beslut om åtgärdsprogram. Det är klassläraren och specialpedagogen som utformar åtgärdsprogram. Enligt lärarna är det dock oklart vem som utformar och beslutar om åtgärdsprogram.

Av intervjuer med lärare och elevhälsan framgår att det finns elever i behov av särskilt stöd som inte ges sådant stöd. Det beror enligt dem i vissa fall på att de eventuella behoven inte identifieras, och i vissa fall på att de inte utreds eller att skolan inte kan ge det särskilda stöd som eleven enligt utredningen behöver. Av intervju med rektorn framgår att det finns elever som skolan inte vet om de får det särskilda stöd som de är i behov av. I lärarintervjuerna framkommer flera exempel på att lärare inte vet om elever de undervisar har åtgärdsprogram, och att det finns elever som lärare visserligen vet har åtgärdsprogram, men inte vad det står i dem. En lärare beskriver exempelvis en elev som i ett ämne arbetar uteslutande med läromedlet för två årskurser under elevens

årskurs. Läraren utgår från att eleven har ett åtgärdsprogram, men vet inte. Det framkommer också att en elev med utrett och konstaterat behov av särskilt stöd fått det särskilda stödet bortplockat vid årskursbyte. Detta trots att behovet kvarstod. Nu har klassläraren fått i uppdrag att åter utreda/kartlägga eleven trots att elevens situation har varit känd i ett år. Såväl i rektorsintervjun som i intervju med lärare framgår att det finns en elev som har en assistent på grund av svårigheter i sin skolsituation. Eleven har dock inte ett åtgärdsprogram och har inte heller fått sitt eventuella behov av särskilt stöd utrett. Rektorn uppger att detta beror på att eleven bedöms uppnå kunskapskraven samt att det särskilda stödet är utformat efter information från elevens tidigare skola. I samband med kommunikering av protokollet har huvudmannen inkommit med synpunkter där rektorn framför en i vissa delar annan uppfattning än vad som framkommit i intervjuer och menar att eleven är utredd för särskilt stöd men saknar åtgärdsprogram. Rektorn uppger också att ingen elev fått särskilt stöd bortplockat på det sätt som beskrivits i intervju med lärare. Elevhälsan har framfört att de avseende vissa elever samverkar med andra aktörer för att få stöd och hjälp med hur de ska arbeta för att eleverna ska komma vidare.

Av Skolinspektionens enkät till den pedagogiska personalen hösten 2016 framgår att värdena för arbetet med särskilt stöd på skolan är låga. Svaren på frågan om en elev snabbt utreds när det framkommer att eleven har behov av särskilt stöd har anmärkningsvärt låga värden. Detsamma gäller på frågan om det på skolan upprättas åtgärdsprogram för elever som ska få särskilt stöd.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Eftersom verksamheten vid Fornbyskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Trosa kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolan har ett långtgående kompensatoriskt uppdrag där utbildningen ska ta hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov. Bristerna avseende skolans arbete med att skyndsamt ge extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen samt anmäla och utreda behov av särskilt stöd innebär att elever riskerar att inte få det stöd som de har rätt till. Detta får konsekvenser för elevernas möjligheter att nå kunskapskraven. Även det faktum att alla elever inte ges det särskilda stöd som de har rätt till påverkar elevernas kunskapsresultat negativt. Bristerna är allvarliga, omfattande och har pågått under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av en sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen

för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Bedömning och betygssättning

Det finns brister i skolans arbete med bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i skolans arbete med bedömning av elevernas kunskaper. Det förekommer att lärare inte vet hur de ska bedöma elevernas kunskapsutveckling eller vad de ska utgå ifrån. Det finns lärare som saknar kunskap om att det finns centralt innehåll och kunskapskrav. Det finns också lärare som inte fått någon information om vad klassen arbetat med tidigare eller elevernas kunskapsnivå när de tagit över undervisningen. Dessa brister medför att bedömning av elevernas kunskaper inte görs löpande av alla lärare. Bristerna leder också till att bedömningen inte alltid sker genom att elevernas kunskapsutveckling ställs i relation till relevanta kunskapskrav. Ytterligare en följd av bristerna är att elevers stödbehov riskerar att inte uppmärksammas.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, avsnitt 2.7, framgår att läraren utifrån kursplanernas krav allsidigt ska utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. Det framgår vidare att betyget uttrycker i vad mån den enskilda eleven har uppnått de nationella kunskapskrav som finns för respektive ämne. Som stöd för betygssättningen finns ämnesspecifika kunskapskrav för olika betygssteg. Vid betygssättningen ska läraren utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 298) framgår att betyg och bedömning är starkt förknippade med varandra. Bedömning behöver ständigt göras för att utvärdera hur lärandet sker mot uppställda mål och kunskapskrav. Vidare sägs att bedömningen syftar till att identifiera elevers kunskaper för att beskriva starka och svaga sidor och ge ett bra underlag för att planera elevens fortsatta utveckling.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2011:149, s. 22) med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen framgår bl.a. att lärarna tillsammans på skolenheten regelbundet bör analysera och diskutera hur olika elevprestationer bedöms i förhållande till kunskapskraven.

Av intervjuer med lärare framgår att flera lärare som saknar legitimation inte vet hur de ska göra bedömningar av elevernas kunskapsutveckling, eller vad de ska utgå ifrån för att bedöma hur eleverna ligger till kunskapsmässigt. I något fall vet inte läraren att det finns kunskapskrav eleverna ska bedömas mot och ämnena är helt nya för läraren. Flera lärare som saknar legitimation har tagit över undervisning i klasser, i vissa fall i helt nya ämnen, utan att få tillgång till information om vilka områden tidigare lärare har gått igenom eller hur eleverna ligger till kunskapsmässigt.

Som framgår nedan framkommer vid rektors- och lärarintervjuer att det inte finns några forum för systematiska diskussioner kring bedömning för personalen.

Av Skolinspektionens enkät till den pedagogiska personalen hösten 2016 framgår låga värden avseende arbetet med bedömning och betygssättning på skolan. Värdena på frågan om lärarna får det stöd som behövs för att göra likvärdiga bedömningar av elevernas kunskapsutveckling är anmärkningsvärt låga. Detsamma gäller om lärarna samarbetar kring bedömning av elevernas kunskaper.

Det finns brister i skolans arbete med betygssättning

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i skolans arbete med betygssättning. Det förekommer att betyg sätts utifrån bristande underlag. Lärare utan legitimation beslutar visserligen om betyg tillsammans med en behörig lärare. Båda betygssättande lärare tar dock inte del av underlaget avseende eleverna. Betygssättande lärare utnyttjar därmed inte all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kunskapskraven för att kunna göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper. Det förekommer också att betyg sätts på andra grunder än vad som stadgas i skollagen och andra författningar genom att elevernas kunskaper inte ställs i relation till kunskapskraven för årskurs 6. Dessa brister medför att elever inte får korrekta betyg och att likvärdigheten i betygssättningen inte säkerställs. Bristerna innebär också att elevers stödbehov riskerar att inte uppmärksammas.

Av skollagen framgår att betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad.

Av skollagen framgår också att när betyg sätts innan ett ämne har avslutats (terminsbetyg) ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen. Vid bedömningen ska elevens kunskaper ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6. Kunskapskraven för respektive ämne i grundskolan framgår av Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:19).

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, avsnitt 2.7, framgår att betyget uttrycker i vad mån den enskilda eleven har uppnått de nationella kunskapskrav som finns för respektive ämne. Som stöd för betygssättningen finns ämnesspecifika kunskapskrav för olika betygssteg. Det framgår vidare att läraren vid betygssättningen ska utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

Av intervju med lärare vid Skolinspektionens andra besök framgår att en icke-legitimerad lärare vårterminen 2017 har beslutat om betyg tillsammans med den biträdande rektorn, som är legitimerad lärare. Den biträdande rektorn har viss kännedom om eleverna genom att hon undervisar dem i ett annat ämne, och gällande två av ämnena pratade de regelbundet om betygssättning på ett generellt plan. I ett tredje ämne diskuterade de enligt läraren egentligen inte bedömningen alls. Läraren uppger vidare att de två inte gick igenom några underlag eller diskuterade varje elev på ett systematiskt sätt i något av de tre ämnena.

Det framgår vidare att en annan icke-legitimerad lärare medvetet har satt låga betyg tillsammans med en legitimerad kollega vårterminen 2017. Läraren förklarar de låga

betygen i ämnet med att eleverna egentligen behöver ligga på "högstadienivå" för att få de högre betygen. Läraren vill inte sätta höga betyg för då är risken att elevernas betyg sänks i årskurs 7. I intervju med elever framkommer att en annan lärare i samband med betygssättningen i ett annat ämne höstterminen 2016 berättat för några elever att den läraren satte låga betyg så att de inte skulle sänkas i årskurs 7 och att läraren sa att elever som låg på A-nivå därför fick C istället.

Av utdrag ur betygskatalogen för de totalt 42 eleverna i årskurs 6 höstterminen 2016 framgår att i ett antal ämnen har endast den lägre delen av betygsskalan nyttjats, med få eller inga elever som når högre än D. A och B har endast använts i tre ämnen. Betygen vårterminen 2017 är något mer differentierade men det är fortfarande ett antal ämnen där väldigt få elever når högre än D.

Som framgår ovan har den pedagogiska personalen hösten 2016 svarat med anmärkningsvärt låga värden avseende skolans arbete med bedömning och betygssättning i Skolinspektionens enkät.

Rektorn har inte säkerställt att bedömning och betygssättning sker i enlighet med de bestämmelser som finns.

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte har följt upp och säkerställt att bedömning och betygssättning följer författningarnas krav. Detta är särskilt anmärkningsvärt mot bakgrund av att skolan har många lärare som saknar legitimation och behörighet för den undervisning de bedriver. Det finns inga forum för systematiska diskussioner kring bedömning och betygssättning för personalen. Det bedrivs, i viss omfattning, ett arbete med lärandematriser på skolan. Det är dock enligt Skolinspektionen tydligt att detta arbete inte har varit ett tillräckligt stöd för personalen avseende bedömning och betygssättning. Att rektorn inte säkerställt att bedömning och betygssättning sker på ett korrekt sätt får negativa följder för eleverna och deras kunskapsutveckling. Det medför därutöver att lärarna inte ges förutsättningar att utveckla sin bedömningsförmåga och sin förtroenhet med kunskapskraven. Det finns också en uppenbar risk för att Fornbyskolans bedömning av elevernas kunskaper och betygssättning inte är likvärdig med andra skolor.

Av skollagen framgår att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 299) framgår att rektorn har det övergripande ansvaret för skolans pedagogiska verksamhet, vilket också innefattar att bedömning och betygssättning sker i enlighet med de bestämmelser som finns. Det sägs vidare att rektorns ansvar innebär att se till att lärarna dels är väl förtrodda med det regelverk som gäller, dels i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg. Vidare betonas att i rektorns ansvar ingår också att särskilt beakta utbildade, mindre erfarna och nyanställda lärares behov av stöd i denna process.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2011:149, s. 22) med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen framgår bl.a. att lärarna tillsammans på skolenheten regelbundet bör analysera och diskutera hur olika elevprestationer bedöms i förhållande till kunskapskraven. Det framgår också (s. 23) att det för likvärdigheten är

viktigt att alla bedömningar görs mot kunskapskraven i respektive ämne. Vidare betonas (s. 25) vikten av att elevernas kunskaper bedöms på ett likvärdigt sätt oavsett i vilken klass eller skola de går eller vilken del av landet de bor i. Lärarna behöver därför regelbundet diskutera och analysera hur de bedömer elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven.

Av de allmänna råden framgår också (s. 22) att rektorn bör stödja lärarna i deras arbete med att bedöma elevernas kunskaper genom att tillsammans med dem utveckla gemensamma rutiner och former för att utvärdera elevernas kunskaper.

I intervju med rektorn framkommer att alla lärare i årskurs 1–5 två gånger per termin ska ta ställning till om eleverna bedöms uppfylla kunskapskraven. Bedömningen läggs in i skolans digitala lärplattform, och vid vissa tidpunkter under terminen ska även omdömen skrivas. Rektorn går igenom bedömningen och eventuella omdömen tillsammans med specialpedagogen. Det framgår dock av intervjuer med såväl rektorn som lärare att sådan redovisning saknas i vissa ämnen och årskurser. Av intervjuer med lärare framkommer vidare att lärarna inte har fått någon återkoppling på de bedömningar avseende kunskapsresultat de har gjort eller de betyg de har satt. Det framgår också att det i vissa årskurser och ämnen helt har saknats individuella utvecklingsplaner eller bedömningar avseende kunskapsresultat från föregående termin när lärare har tagit över undervisningen.

Det framkommer i rektors- och lärarintervjuer att det inte finns några forum för systematiska diskussioner kring bedömning och betygssättning. Rektorn uppger att viss diskussion om bedömning och betygssättning har skett på pedagogiska konferenser och i arbetslag, men att det inte finns några strukturerade former för att diskutera bedömningar. Rektorn utgår dock från att det görs. Flera lärare uppger att de inte har diskuterat bedömning och betygssättning i vare sig ämnesgrupper eller inom årskursen. Rektorn menar att det arbete med lärandematriser som bedrivs sedan 2016 på ett indirekt sätt omfattar bedömning och betygssättning. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår dock att inte alla lärare deltar i arbetet med lärandematriser samt att arbetet inte omfattar alla ämnen.

Av intervjuer med rektorn och lärare framgår vidare att lärare som saknar legitimation inte alltid ges stöd och handledning avseende bedömning och betygssättning. Flera lärare som saknar legitimation uppger exempelvis att de inte har haft någon mentor eller fått någon handledning under läsåret 2016/2017. De har inte fått stöd i hur de ska tänka kring bedömning av elevernas kunskapsutveckling eller hur de ska bedöma om en elev bedöms uppnå målen eller inte. En lärare har haft en mentor och har kunnat fråga denne om saker, men de har inte pratat om kunskapskrav, vad eleverna ska kunna, hur man identifierar vad eleverna kan och inte kan eller liknande. En icke-legitimerad lärare uppger sig inte ha fått information om kommunens övergripande rutin¹ i ämnet svenska och har därför inte har följt den samt att detta inte har följts upp av någon. Av intervjuer med rektorn framgår att hon menar att viss personal har haft i

---

¹ Trosa kommuns Språk- och testplan i svenska.

uppdrag att stötta nya och obehöriga lärare på olika sätt, men att hon inte följt upp detta för att försäkra sig om att det fungerar.

Vid intervju med rektorn framkommer att den biträdande rektorn har satt betyg tillsammans med två lärare som saknar legitimation. Rektorn har inte följt upp det arbetet på annat sätt än att hon har fått uppgift om att den biträdande rektorn har gått igenom alla elever och gjort en enskild bedömning inför betygssättningen med åtminstone den ena läraren.

Som framgår ovan har det dessutom i både lärar- och elevintervjuer framkommit att det finns lärare som medvetet har satt i förhållande till elevernas kunskaper för låga betyg både höstterminen 2016 och vårterminen 2017.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Eftersom verksamheten vid Fornbyskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Trosa kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Bedömning och betygssättning ska vara likvärdig och rättssäker. Det är allvarligt att det inte är säkerställt på skolan att arbetet med att bedöma och betygssätta elevernas kunskaper genomförs i enlighet med författningarna. På grund av de brister som konstaterats i verksamheten riskeras likvärdigheten i bedömning och betygssättning. Att bedömningen av elevernas kunskaper görs på ett professionellt sätt är också viktigt för att elever som är i behov av stödinsatser ska uppmärksammas. Att eleverna inte alltid bedöms efter kunskapskraven och att lärare saknar tillräcklig kunskap och kompetens gällande bedömning och betygssättning innebär en rättsosäkerhet och påverkar elevernas kunskapsresultat negativt. Bristerna är allvarliga, omfattande och har pågått under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av en sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Alla elever tillförsäkras inte en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i skolans arbete med att tillförsäkra alla elever en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Det varierar i

hög grad om eleverna har studiero eller inte, och såväl elever som lärare beskriver att lektionerna ofta är stökiga vilket påverkar undervisningen negativt. Det finns också platser och situationer på skolan där eleverna inte är trygga. Skolan har vidtagit vissa åtgärder för att öka tryggheten, men har dock inte analyserat varför studieron och tryggheten brister och beslutat om insatser utifrån detta. Det saknas vidare gemensamma förhållningsätt för att åstadkomma trygghet och studiero på skolan. Som framgår av området extra anpassningar och särskilt stöd ges inte heller alla elever det stöd de behöver, vilket påverkar studieron på lektionerna negativt. Trots att bristerna är kända på skolan har inte tillräckliga insatser satts in för att åtgärda bristerna, vilket Skolinspektionen finner anmärkningsvärt. Bristerna i trygghet och studiero påverkar i hög grad elevernas möjligheter att nå kunskapskraven.

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 319 och 320) betonas att en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. Eleverna ska beredas möjlighet att delta i utformningen av lärandemiljön, till exempel genom att medverka i utarbetandet av ordningsregler. Vidare framgår av förarbetena att det förebyggande arbetet är centralt. Det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan.

Av elevintervjuer framgår att graden av studiero varierar. Har klasserna vikarier är det oftast stökigt, men studieron skiljer sig även åt mellan de ordinarie lärarnas lektioner. Om lärarna säger till blir det ibland lugnt. Vissa lärare skriker på eleverna. Enligt eleverna kan de få hjälp av vuxna att lösa konflikter. Enligt någon elev förekommer det dock ibland bråk och slagsmål på lektionerna och då får eleverna själva lösa det. Elever berättar också om att det finns exempel på när elever slagit sönder dator och skåp men att ingen vuxen är med och hjälper dem att handskas med sitt humör. Elever i de högre årskurserna uppger att de pratade om hur man skulle vara mot varandra på "lågstadiet", men att det inte har förekommit sedan dess. De säger att språkbruket eleverna emellan är sådant att man vet när man driver med varandra. Om någon tar illa upp pratar man med läraren. En elev säger dock att det nog kan vara obehagligt för de yngre eleverna som inte vet att det är på skoj.

I lärarintervjuer framkommer att det saknas ett gemensamt förhållningssätt hos personalen för att skapa trygghet och studiero. Olika lärare har olika syn på exempelvis vad som är ett acceptabelt språkbruk och när eleverna har studiero. Av elevintervjuer framkommer att olika lärare vidtar olika åtgärder när de tycker att elever inte sköter sig. Vissa lärare säger att de ska ringa hem, men gör sedan inte det. Lärarna beskriver vidare att det finns klasser där språkbruket är ett problem och ju äldre eleverna blir, desto hårdare blir språkbruket. Studieron varierar, och påverkas bl.a. av elever som har olika typer av stödbehov. Lärarna beskriver också att det finns klasser som "inte klarar av att ha vikarier" och att skolan har många stökiga klasser i olika årskurser. Trots detta har inte rektorn initierat några diskussioner eller något erfarenhetsutbyte kring hur lärarna kan arbeta för att få en lugn och trygg miljö i klassrummen.

Skolinspektionens lektionsobservationer visar att det på flera lektioner finns elever som inte kommer igång med arbetet och sitter sysslösa eller ägnar sig åt annat än arbetsuppgifterna. Detta trots att det på vissa lektioner är resurspersoner närvarande utöver läraren. På en lektion är det ett flertal elever som inte överhuvudtaget arbetar med uppgifterna utan istället rör sig runt i salen och pratar med andra elever eller skriver på tavlan. Några elever sitter tysta på sina platser men utan att arbeta. Flera elever pratar med varandra tvärs över salen. Det bankas i möbler och väggar och ljudvolymen är hög. Det är stökigt under i stort sett hela lektionen och förhållandevis hårt språkbruk går okommenterat förbi. I slutet av lektionen säger dock läraren till eleverna att det var dålig ordning den här lektionen. Av en efterföljande intervju med läraren framgår att studieron påverkas av vilken tid på dagen lektionen är förlagd och att den observerade lektionen inte skilde sig särskilt mycket från andra eftermiddagslektioner med klassen.

I intervju med rektorn och elevhälsan framkommer att en klass har haft så stora problem med tryggheten och studieron att man kring årsskiftet vidtog åtgärder, bl.a. omfattande riktade insatser från elevhälsan. Vid intervjuer med lärarna framkommer att såväl lärare som vårdnadshavare hade signalerat om dessa problem under minst ett år innan någon åtgärd vidtogs. Den lärare som i mitten av vårterminen tog över undervisningen i klassen saknar legitimation och fick, utan något nämnvärt stöd, ägna stor del av lektionerna åt att reda ut konflikter som uppstod på rasterna. Det är först nu mot slutet av terminen läraren tycker att klassrumssituationen oftast fungerar.

I samband med kommunikering av protokollet har huvudmannen inkommit med synpunkter där rektorn uppger att hennes bedömning är att det i de flesta klasser råder studiero och att när så inte är fallet har åtgärder satts in. Avseende klassen med omfattande problem med trygghet och studiero anför rektorn att åtgärder sattes in föregående läsår, bl.a. hade dåvarande kuratorn uppdrag i klassen, men att de extra insatserna inte varit tillräckliga. Rektorn har även framfört att uppgiften om att vissa lärare skriker på eleverna inte äger generell giltighet, att det finns vuxna i närheten av utåtagerande elever men att de i vissa fall kan ha gjort en bedömning av att ett ingripande skulle förvärra situationen, samt att alla elever deltagit i samtal och aktiviteter kring värdegrundsfrågor.

Av elevintervjuer framkommer vidare att det är ont om rastvärdar och att de får leta efter en vuxen att säga till när det händer saker. Eleverna har i april 2017 fått kryssa i på ett papper var det oftast uppstår incidenter, men det har inte lett till någon förändring av var rastvärdarna befinner sig. Lärarna beskriver att det skulle behövas fler rastvärdar. I såväl intervjuer med elevhälsan som med lärare nämns att de ser ett behov av att organisera strukturerade rastaktiviteter men att det bara görs för en klass.

Av intervjuer med rektorn, elevhälsan och lärare framgår att skolans trygghetsteam har sammanställt resultaten från den trygghetsundersökning skolan genomförde i april 2017 och att dessa har diskuterats på en arbetsplatsträff. Rektorn uppger att det behövs specifika och generella insatser utifrån resultaten men att det inte har vidtagits några åtgärder än. Det framgår också att skolan innevarande termin haft en vecka med temat "Tillsammans" som trygghetsteamet planerat.

Även av Skolinspektionens enkät hösten 2016 framkommer att värdena för om det är en god studiemiljö på skolan och om eleverna har studiero är anmärkningsvärt låga för såväl den pedagogiska personalen som vårdnadshavare till elever i förskoleklass och grundskola. Dessutom framgår att lärarna får ägna en stor del av undervisningstiden till att upprätthålla ordningen i klassrummet. Av den trygghetsundersökning skolan genomförde i april 2017 framgår att både elever och personal har markerat ett stort antal platser på skolans område som otrygga. Det är också mellan 15 och 30 procent av eleverna i vissa årskurser som har svarat att det finns elever de alltid eller oftast blir illa behandlade av.

Det finns brister i skolans arbete mot kränkande behandling

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i skolans målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Det finns ingen samsyn avseende arbetet mot kränkande behandling på skolan. Hos personalen finns en osäkerhet kring när en anmälan om kränkande behandling ska göras till rektorn. Detta beror bland annat på att skolans rutin för anmälan av kränkande behandling inte är tydlig. Bristerna medför att lärare och annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling inte alltid anmäler det till rektorn. Det finns heller ingen tydlig struktur för arbetet med att utreda anmälningar om kränkande behandling, vilket medför att rektorn är den enda som har en helhetsbild avseende ärenden gällande kränkande behandling.

Skolinspektionen kan vidare konstatera att skolans plan mot kränkande behandling för läsåret 2016/2017, dokumentet *Plan mot diskriminering/trakasseri och/eller kränkande behandling*, inte uppfyller kraven i 6 kap. 8 § skollagen. Detta medför, tillsammans med övriga brister på området, att skolan inte kan anses bedriva ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling.

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Av skollagen framgår vidare att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Av skollagen framgår också att en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, avsnitt 2.1, framgår att alla som arbetar i skolan aktivt ska motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper.

Av intervjuer med elevhälsan, lärare och rektor framkommer att skolans rutin för anmälan av kränkande behandling är otydlig och inte fungerar samt att upplevda kränkningar inte alltid anmäls. Det förekommer exempelvis att rektorn får information om incidenter av vårdnadshavare och att lärare reder ut incidenter men underlåter att anmäla händelsen till rektorn. Lärarna berättar att de inte har en samsyn om vad som ska anmälas och att alla gör olika eftersom det inte förs någon gemensam diskussion om detta. Enligt vissa av de intervjuade lärarna har antalet kränkningar minskat innevarande termin. De menar dock att det förekommer mycket kränkningar på skolan, och då främst på rasterna.

Av intervjuer med elevhälsan, lärare och rektor framgår vidare att skolan saknar struktur för arbetet med ärenden avseende kränkande behandling. Exempelvis är kuratorn, som ingår i skolans trygghetsteam, osäker på ärendegången och lärarna vet inte vad som händer med de anmälningar de gör. Av intervjuer med elevhälsan och rektorn framgår att skolans trygghetsteam utreder vissa ärenden om kränkande behandling och elevhälsan andra, samt att ärendena kan tilldelas dem av rektorn eller komma direkt från en lärare. Rektorn uppger att hon är den enda som har en helhetsbild. Av lärarintervjuerna framkommer också att det inte finns något gemensamt arbete för att förebygga kränkande behandling på skolan, utan att alla lärare arbetar på sitt eget sätt. I samband med kommunikering av protokollet har huvudmannen inkommit med synpunkter där rektorn framför att det gemensamma arbetet mot bl.a. kränkande behandling exempelvis har manifesterats i de temaveckor som genomförts över tid.

Som framgår ovan har skolan ett system med rastvärdar, vilket dock enligt elever och lärare inte fungerar tillfredsställande.

I Skolinspektionens enkät till den pedagogiska personalen hösten 2016 svarar personalen med anmärkningsvärt låga värden på frågan om de har förutsättningar att ingripa om elever är elaka mot varandra. Detsamma gäller frågor gällande om de vet vad de ska göra om en elev utsätts för kränkningar samt om det bedrivs ett målinriktat arbete för att förhindra kränkande behandling på skolan. Även vårdnadshavare till elever i förskoleklass och grundskolan svarar med påtagligt låga värden på frågor kring skolans arbete mot kränkande behandling.

I skolans plan mot kränkande behandling för läsåret 2016/2017, dokumentet *Plan mot diskriminering/trakasseri och/eller kränkande behandling*, vilken Skolinspektionen tagit del av, finns ingen översikt av de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Som en följd av detta framgår inte heller vilka åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Det finns inte någon redogörelse för hur förra årets planerade åtgärder har genomförts. Vidare kan Skolinspektionen konstatera att rutinen för anmälan av kränkande behandling som återfinns i planen fördelar ansvar för åtgärder på grupper som inte längre finns, medan skolans trygghetsteam inte nämns.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Eftersom verksamheten vid Fornbyskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Trosa kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna. De allvarliga bristerna avseende skolans arbete med trygghet och studiero innebär att elevernas rätt till utbildning i en trygg och stimulerande lärandemiljö inte tillgodoses. Detta får konsekvenser för elevernas möjlighet att nå kunskapskraven. Bristerna är allvarliga, omfattande och har pågått under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av en sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Förutsättningar för lärande och trygghet*Lärare saknar behörighet för den undervisning de bedriver*

Skolinspektionen bedömer att undervisningen vid skolan inte organiseras så att eleverna får undervisning av behöriga lärare i den utsträckning som är möjlig. Utredningen visar att en stor del av undervisningen bedrivs av lärare som saknar legitimation och behörighet för den undervisning de bedriver. Nära hälften av den undervisande personalen saknar legitimation och drygt hälften undervisar i ämnen som de saknar behörighet för. Dessutom har undervisningen i årskurs 1–3 organiserats utifrån ett "klasslärarsystem", det vill säga att en eller två lärare ansvarar för undervisningen i en klass utan att i första hand ta hänsyn till lärarnas behörighet. Att tjänstefördelningen inte alltid utgår från lärarnas behörighet leder till att en större del av undervisningen bedrivs av obehöriga lärare. Bristen får även konsekvenser för elevernas möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Skolinspektionen vill särskilt framhålla att undantagsbestämmelsen i skollagen bara aktualiseras om det inte finns legitimerade och behöriga lärare att tillgå inom huvudmannens organisation, eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna. Som framgår nedan ska ett sådant särskilt skäl vara hänförligt till en lärares lämplighet, inte utgå från eventuella behov i elevgruppen.

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Vidare framgår att om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller dessa krav, eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare bedriva undervisning. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisning, och i så stor

utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 652) betonas att möjligheten att låta någon utan legitimation eller behörighet bedriva undervisning på grund av att det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna tar sikte på situationen där det finns en legitimerad och behörig lärare att tillgå, men denne är direkt olämplig, exempelvis beroende på missbruksproblem.

Av intervju med rektorn framgår att hon har valt att organisera undervisningen i årskurs 1–3 utifrån ett "klassläraresystem" och inte utgått ifrån lärarnas behörighet. I årskurs 4–6 har rektorn delvis utgått från lärarnas behörighet vid tjänstefördelningen. Rektorn uppger dock att hon inte har optimerat användningen av lärarnas behörigheter, utan ibland tagit hänsyn till elevernas behov.

Av ingiven dokumentation avseende innevarande läsår framgår att i årskurs 1–3 bedriver en eller två lärare i stort sett all undervisning i varje klass. Förutom i idrott och hälsa samt slöjd undervisar lärarna inte i flera klasser utifrån att de är behöriga i olika ämnen. Vidare framgår att elever undervisas av obehöriga lärare i exempelvis natur- respektive samhällsorienterande ämnen, vilket skulle kunna undvikas om lärare med behörighet i dessa ämnen undervisade i andra klasser än den egna.

Personalen samverkar inte

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i samverkan mellan lärarna. Lärare samverkar i liten utsträckning – eller inte alls – kring undervisningen med lärare som undervisar i samma klass, årskurs eller ämne. Utöver den negativa påverkan på undervisningen leder bristen på samverkan till att det saknas ett gemensamt förhållningssätt bland personalen för att skapa trygghet och studiero.

Det saknas dessutom former och rutiner för hur information om klassen och enskilda elever ska föras över vid lärarbyten. Det leder till att nya lärare ibland saknar information om såväl vad klassen arbetat med tidigare som enskilda elevers kunskapsutveckling. Det är inte heller säkerställt att nya icke-legitimerade lärare får handledning kring hur undervisningen ska planeras och genomföras. Detta medför att vissa klasser undervisas av lärare som inte är insatta i de styrdokument som undervisningen ska utgå utifrån.

Utredningen visar också att samverkan mellan lärare och elevhälsan inte fungerar, exempelvis i arbetet med att ge eleverna det stöd de behöver. Det leder till att elever inte ges eller får vänta alltför länge på de extra anpassningar eller det särskilda stöd som de har rätt till.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, avsnitt 2.2, framgår att alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Vidare framgår att läraren ska samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen.

Av intervjuer med lärare framgår att samverkan mellan lärare sker i liten utsträckning eller inte alls. Några lärare uppger att de inte samverkar, exempelvis kring planeringen

av undervisningen, med lärarna som undervisar i samma klass, årskurs eller ämne. Andra uppger att de gör gemensamma veckoplaneringar eller har gjort en grovplanering av undervisningen utifrån det centrala innehållet. Av intervju med lärare framgår också att samverkan ska ske på arbetslagsmöten varannan vecka, men alla lärare har inte möjlighet att vara med då och dessutom bokas mycket annat in på den tiden. Därför saknas i praktiken tid för samverkan, enligt lärarna. Det leder till att vissa lärare inte får information om elevers förutsättningar och behov så att de kan anpassa undervisningen. Det leder också enligt lärarna till att det saknas ett gemensamt förhållningssätt hos personalen för att skapa trygghet och studiero. Exempelvis uppger lärarna att det saknas ett gemensamt arbete mot kränkande behandling på skolan; i stället arbetar lärarna på sitt eget sätt med dessa frågor i sina respektive klasser.

Som framgår av området undervisning och lärande får lärarna inte alltid information om tidigare arbetsområden eller elevernas kunskapsutveckling när de tar över undervisningen i en klass. Som framgår av områdena bedömning och betygssättning och styrning och utveckling av verksamheten samverkar lärarna inte heller kring bedömning och betygssättning eller för att utveckla undervisningen.

Vidare framgår av intervjuer med lärare och elevhälsan att det saknas former och rutiner för hur elevhälsans kompetens ska användas i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd. Elevhälsan uppger att lärarna ska ta hjälp av elevhälsan när arbetet med extra anpassningar inte fungerar, men att det inte alltid görs eftersom det saknas en samsyn bland lärarna kring vad extra anpassningar är och hur stödinsatser ska ges. Enligt elevhälsan finns lärare som behöver handledning i klassrummet över tid för att detta arbete ska fungera. Lärarna bekräftar att de behöver mer stöd av elevhälsan i arbetet med extra anpassningar. De upplever att de ensamma får ta ansvaret för arbetet med extra anpassningar, och att de inte har fått tillräcklig fortbildning om hur stödet ska ges. Lärarna beskriver också att det kan ta månader innan de får återkoppling från elevhälsan när de exempelvis har anmält att extra anpassningar inte är tillräckliga för en elev.

Skolinspektionens enkät till den pedagogiska personalen visar på anmärkningsvärt låga värden för i vilken utsträckning personalen samverkar kring undervisningen. Det handlar exempelvis om huruvida lärarna samverkar med kollegor när undervisningen planeras och om det förekommer ämnesövergripande arbeten på skolan. Av enkäten framgår också att lärarna i liten utsträckning samarbetar kring bedömning av elevernas kunskaper.

Elevhälsans kompetenser används inte främst förebyggande och hälsofrämjande

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete vid Fornbyskolan. Med ett förebyggande arbete avses insatser som riktas mot förhållanden, hos eleverna själva eller i den omgivande miljön, som identifierats som problematiska i den meningen att de antas kunna påverka elevernas utveckling och lärande negativt. Med hälsofrämjande arbete avses ett arbete som syftar till att stärka elevernas fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. Rektorn har inte gett elevhälsan som grupp några konkreta uppdrag och elevhälsan bedriver inte något strukturerat förebyggande och hälsofrämjande arbete.

Mot bakgrund av de allvarliga brister som Skolinspektionens utredning visar finns i verksamheten, exempelvis vad gäller undervisning och lärande, extra anpassningar och särskilt stöd, trygghet och studiero samt i det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling, är det särskilt anmärkningsvärt att elevhälsan inte främst arbetar med generella förebyggande och hälsofrämjande insatser vid skolan. Elevhälsans arbete ska komplettera den pedagogiska kompetensen och undanröja hinder för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Genom att elevhälsans arbete inte främst är förebyggande och hälsofrämjande får eleverna inte det stöd att tillgodogöra sig utbildningen som de har rätt till. Bristerna i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete innebär att elevernas utveckling mot utbildningens mål försvåras.

Av skollagen framgår att för elever i grundskolan ska det finnas elevhälsa och att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 276) framgår att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och personliga utveckling. Vidare följer att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör bland annat elevernas arbetsmiljö och skolans värdegrund som till exempel arbetet mot kränkande behandling. Elevhälsan har ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor.

Av intervju med rektorn framgår att elevhälsans arbete i ringa eller ingen omfattning berör ett förebyggande och hälsofrämjande arbete. Rektorn uppger att hon, sedan hon tillträdde som rektor för några år sedan, för en diskussion med elevhälsan om dess roll och arbete. Hon har dock inte gett elevhälsan som grupp några konkreta uppdrag. Tanken är att elevhälsan ska komma vidare från insatser på individnivå och istället arbeta mer med förebyggande och hälsofrämjande åtgärder. Formerna för detta är dock inte klar.

Vid intervju med elevhälsan framkommer att skolsköterskan informerar rektorn om generella tendenser som framkommer vid hälsosamtal, men att det inte finns någon struktur för hur de ska arbeta med sådan information. I samband med kommunikering av protokollet har huvudmannen inkommit med synpunkter där elevhälsan menar att detta medfört att främst insatser på individnivå genomförts. De representanter för elevhälsan som i dagsläget arbetar på skolan har inte arbetat strukturerat för att identifiera några problemområden på generell nivå eller arbetat på gruppnivå med elevernas psykosociala miljö utifrån ett förebyggande och hälsofrämjande perspektiv. De menar att detta till stor del beror på brist på styrning.

Utöver specialpedagogen har inte elevhälsan deltagit i att analysera skolans resultat i syfte att utveckla verksamheten eller för att se hur deras professioner kan användas på bästa sätt för att främja elevernas utveckling såväl kunskapsmässigt som socialt. Som framgår av områdena extra anpassningar och särskilt stöd samt trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling är elevhälsans roll i arbetet med detta inte tydligt definierad och elevhälsan arbetar inte heller strukturerat med dessa områden.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Eftersom verksamheten vid Fornbyskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Trosa kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Lärares behörighet är en central faktor för elevernas kunskapsutveckling och avgörande för att eleverna ska nå goda resultat. Samverkan är en viktig förutsättning för elevernas måluppfyllelse, och då majoriteten av skolans lärare inte är utbildade för den undervisning de bedriver blir det en ännu viktigare faktor för att säkerställa att eleverna ges den utbildning de har rätt till. Elevhälsans uppdrag att främst vara förebyggande och hälsofrämjande är en annan viktig del i arbetet för att skapa goda förutsättningar för eleverna att lyckas i skolan. Bristerna inom dessa områden leder till att eleverna vid Fornbyskolan har sämre möjligheter att nå utbildningens mål. Bristerna är allvarliga, omfattande och har pågått under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av en sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Styrning och utveckling av verksamheten

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i Fornbyskolans systematiska kvalitetsarbete. Av detta beslut framgår att det har lett till brister i såväl grundläggande förutsättningar för utbildningen som hur den genomförs. Skolan bedriver inte ett kvalitetsarbete där uppföljning, analys och utvecklingsåtgärder hänger samman på ett systematiskt sätt. Kvalitetsarbetet genomförs inte heller under medverkan av lärare och elever i tillfredsställande omfattning och dokumentationen är bristfällig. Bristerna i det systematiska kvalitetsarbetet yttrar sig bl.a. i att kunskapsresultaten inte följs upp, vilket innebär att skolan saknar underlag för att kunna analysera vad som påverkar och orsakar kunskapsresultaten i olika årskurser och ämnen. Det saknas därmed också underlag för att kunna identifiera utvecklingsområden och besluta om utvecklingsinsatser. Sammantaget leder bristerna till att alla elever inte har en trygg och stimulerande studiemiljö och inte heller alltid får det stöd de har rätt till. Bristerna har en negativ inverkan på elevernas möjligheter att nå utbildningsmålen och att utvecklas så långt som möjligt.

Av skollagen framgår att en systematisk och kontinuerlig planering, uppföljning och utveckling av utbildningen ska genomföras på skolenhetsnivå. Rektorn ansvarar för att ett sådant kvalitetsarbete genomförs. Vidare framgår av skollagen att kvalitetsarbetet

på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, avsnitt 2.8, framgår att som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 304 och 308) betonas att syftet med allt kvalitetsarbete är att det ska leda till förbättringar. Det är därför ytterst angeläget att kunskapen om eventuella brister i en verksamhet verkligen följs av åtgärder för förändring och förbättring. Vidare betonas att för att få genomslag och leda till verkliga förbättringar måste kvalitetsarbetet vara brett förankrat bland personal, elever och vårdnadshavare.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98 s. 11, 21 och 32) med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete framgår att ett systematiskt kvalitetsarbete innebär att skolenheten systematiskt och kontinuerligt ska följa upp verksamheten, analysera resultaten i förhållande till de nationella målen och utifrån det planera och utveckla verksamheten. Vidare framgår att det av dokumentationen behöver framgå hur förutsättningar och arbetsprocesser påverkat resultaten. Framför allt betonas vikten av att dokumentationen innehåller personalens gemensamma analys av vilka utvecklingsinsatser som enheten behöver genomföra för att uppfylla de nationella målen. Det är viktigt att rektorn analyserar orsaken till skillnader i måluppfyllelse mellan olika grupper och klasser eller mellan olika ämnen. Tillsammans med personalen kan olika förklaringar till enhetens resultat diskuteras och analyseras i förhållande till de nationella målen.

Av intervju med rektorn framkommer att det i praktiken saknas ett dokumenterat och aktuellt systematiskt kvalitetsarbete. Rektorn uppger att hon senast gav in en verksamhetsredogörelse till huvudmannen i februari 2016. I verksamhetsredogörelsen saknas i stora delar en analys och bedömning av utvecklingsområden samt planering och uppföljning av åtgärder. Flera fält i redogörelsen har också lämnats helt tomma. Rektorn uppger vidare att utöver en checklista med ja/nej-frågor hon gav in till huvudmannen i september 2016 har inget ytterligare kvalitetsarbete efterfrågats, och det finns inget dokumenterat sådant.

Av intervjuer med rektorn, elevhälsan och lärare framkommer att rektorn och specialpedagogen går igenom betygen och lärarnas bedömningar av kunskapsresultat. Övrig personal är inte involverad i att analysera kunskapsresultaten. Rektorn uppger att de förhållandevis låga betygen för höstterminen 2016 speglar kunskapsresultaten i de två klasserna, men att hon inte närmare har analyserat eventuella orsaker till att kunskapsnivån ligger där den ligger. Av intervju med lärarna framgår att de efter varje termin får information om hur det gått för skolan som helhet och hur betygen ser ut. Resultaten bryts dock inte ned t.ex. årskurs- eller ämnesvis. Exempelvis uppger lärare som nu undervisar i matematik i årskurs 2 och 3 att de inte har fått information om de

låga resultaten på vissa delprov på förra årets nationella prov i matematik för årskurs 3. Det har heller inte förts någon diskussion om undervisningens innehåll och upplägg utifrån detta. Av verksamhetsredogörelsen från februari 2016 framgår att skolan behöver arbeta för att få fler elever att nå högre kunskapskrav. Rektorn kan inte uppge om några konkreta åtgärder beslutats, planerats, vidtagits och följts upp utifrån detta.

Vidare framgår av intervju med rektorn och lärare att rektorns inblick i hur undervisningen bedrivs är bristfällig. Rektorn uppger att hon inte hunnit göra strukturerade lektionsbesök hos alla lärare innevarande termin. Lärarna beskriver att lektionsobservationer ofta sker i form av att rektorn "tittar in".

Som framgår av området trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling har skolan genomfört en trygghetsundersökning under våren. I intervjuer med rektor, elevhälsa och lärare framkommer att den har diskuterats på ett möte, men att inga specifika åtgärder är planerade eller vidtagna utifrån resultatet av kartläggningen. I samband med kommunikering av protokollet har huvudmannen inkommit med synpunkter där rektorn framför att arbetet med att analysera trygghetsundersökningen fortsätter vid läsårsstart samt att det ska ligga till grund för en revidering av skolans plan mot kränkande behandling. Rektorn informerade vidare om att hon tillsammans med elevhälsan under planeringsdagar i juni har identifierat ett antal utvecklingsområden, och att ett utvecklingsarbete kommer att inledas vid läsårstart. Det rör bl.a. delar av arbetet med extra anpassningar samt att man ska skapa en "typisk Fornbylektion".

Resultaten av Skolinspektionens enkät till den pedagogiska personalen hösten 2016 visar på anmärkningsvärt låga värden avseende styrning och utveckling av skolan. Särskilt låga är värdena för om rektorn bedöms ha god kunskap om det dagliga arbetet i skolan, om rektorn ser till att arbetssätt förändras när eleverna inte uppnår kunskapskraven, och om rektorn ser till att uppföljning av lärarnas arbete leder till relevanta förändringar i arbetssätt.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Eftersom verksamheten vid Fornbyskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Trosa kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna. Att rektorn utövar ett tydligt ledarskap och att skolan har ett fungerade kvalitetsarbete är grundförutsättningar för att säkerställa att utbildningen bedrivs i enlighet med styrdokumentet. Att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven är nödvändigt för att

elevernas rätt till en god utbildning i en trygg miljö ska säkerställas. Bristerna leder till att eleverna vid Fornbyskolan ges sämre förutsättningar att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Bristerna är allvarliga, omfattande och har pågått under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av en sådan art att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

I ärendets slutliga handläggning har avdelningschef Maria Sundkvist, enhetschef Carin Holtz, avdelningsjurist Sofia Lindstrand, enhetschef Christina Ridderman Karlsson och jurist Matilda Björlingsson deltagit. Utredare Stina Nilsson har varit föredragande.

Tommy Lagergren
Biträdande generaldirektör

Hur man överklagar, se bilaga 2

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Fornbyskolan

Bilaga 2: Överklagandehänvisning

Fakta om Fornbyskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Trosa kommun under våren 2017. Fornbyskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 22 maj 2017 och den 14 juni 2017.

Fornbyskolan är en kommunal skolenhet med förskoleklass och årskurs 1–6. Skolenheten leds av en rektor och elevantalet uppgår till ca 345 elever läsåret 2016/2017.

Måluppfyllelse

Av Fornbyskolans egen redovisning av kunskapsresultat framgår att 77 procent av eleverna i årskurs 3 bedömts ha nått godtagbara kunskaper i ämnet matematik våren 2016. Motsvarande andel för ämnet svenska var 82 procent och för svenska som andraspråk 100 procent. I de natur- respektive samhällsorienterande ämnena bedömdes 94 respektive 91 procent av eleverna ha nått godtagbara kunskaper.

Det finns ingen nationell statistik över terminsbetyg med anledning av att läsåret 2016/2017 är första läsåret enheten har årskurs 6.

Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande vid vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping eller via mail till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.